

חומרת דרישות התורה

אור הצפון (ח"ב עמ' פב-פג)

(מאמרי מוסר בעקבות שיחותיו של הגה"צ מרן נתן צבי פינקל ז"ל הסבא מסלובודקה)

לאדם הגון, ובכ"ז בלשון הנביא הוא מקבל תיאורו כבא אל אשה נדה.

ואם לשון הנבואה כך, על אחת כמה וכמה חמורה לשון התורה. חז"ל אומרים שהנבואה אינה באה אלא לפרש את התורה. "אמר רב אבא בר חנינא: אלמלא חטאו ישראל לא ניתן להם כי אם חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד" (נדרים כב), כלומר, שאם לא חטאו ישראל והיו עומדים במדריגותיהם היו מבינים את הכל מדברי התורה עצמה, אבל משום שנפלו ממדריגתם, לא היה עוד בכוחם להשיג את התורה במקורה מגודל דקות העיניים, והיה הכרח שיבואו הנביאים ויפרשוה להם. ואם אנו מוצאים שבלשון הנבואה מתוארים פגמים דקים – בתיאורים חמורים כאלה, הרי על אחת כמה וכמה לאילו פגמים דקים מכוונים התוארים בתורה, אף החמורים ביותר, וההבדל ביניהם כהבדל המושגים שבין תורה לפני שחטאו ישראל לבין תורה לאחר שחטאו ישראל.

ומכאן אנו למדים גם על האזהרות שבתורה, שלמרות שהתורה מביעה אותן בלשון חמורה, כגון: "לא יהיה לך אלהים אחרים"; "לא תרצח"; "לא תגנוב", אין הכוונה רק לעבודה זרה, לרצח ממש או לגניבה ממש, אלא אף לאיזה צל של צל שיש לו איזה מגע שהוא עם העבירות הללו. ואם האזהרות החמורות שבתורה מכוונות לצל צלן של העבירות, הרי לאיזה פגם כל שהוא מכוונת התורה אם גם בה לא באה האזהרה או התביעה אלא בצורה קלה, וכ"ש שאינה נזכרת אלא באיזה רמז שהוא.

כבר עמדנו במאמרינו הקודמים על לשון התורה, כמה היא שונה מהמושגים שלנו וכמה היא מתארת כל פגם בתור חומרי חמורות (ראה מאמר "לשון התורה" בכרך א' קצז). והנה נציין עוד מקומות אחדים.

אנו קוראים ביחזקאל (פרק יח) "אל ההרים לא אכל ועיניו לא נשא אל גילולי בית ישראל ואת אשת רעהו לא טימא ולאשה נדה לא קרב". לנו נראה שהנביא מדבר כאן בעבירות החמורות ביותר: עבודת גילולים, אשת איש ואשה נדה. אולם חז"ל באים ומפרשים: "אל ההרים לא אכל – שלא אכל בזכות אבותיו; ועיניו לא נשא אל גילולי בית ישראל – שלא הלך בקומה זקופה; ואת אשת רעהו לא טימא – שלא ירד לאומנות חבירו; ואל אשה נדה לא קרב – שלא נהנה מקופה של צדקה" (סנהדרין פא). הרי לנו שלשון הנביאים שונה לחלוטין מלשונו, ולמרות התיאורים החמורים ביותר, אין הכוונה אלא לפגמים דקים שהן בבואה דבבואה של אותם החטאים.

ומכאן באיזו חומרה מתיחסת הנבואה אל כל ליקוי נפש קל. ההולך בקומה זקופה אינו בעינינו כי אם לכל היותר נגוע קצת במדת הגאווה, והנה הנביא מתאר אותו כעובד גילולים; היורד לאומנות חבירו, אנו רואים בו ליקוי בזירותו בממונם של אחרים, ואילו בלשון הנבואה מכנים אותו כמטמא אשת רעהו; וכן הנהנה מן הצדקה שאין בזה אלא פגם דק, כפי שרש"י מבאר "שהוא דבר גנאי